

ANÀLISI

ELS DOTZE DUBTES SOBRE EL REFERÈNDUM QUE EL GOVERN HA D'EXPLICAR DEMÀ

Us expliquem els punts principals sobre l'organització del referèndum que explicarà el govern en l'acte de dimarts

ENTREVISTA A BELÉN MURILLO (ANC MADRID)

'Els catalans han de deixar de fer pedagogia'

EDITORIAL VICENT PARTAL Alerta a no fer com ells

Entrevista a Antoni Noguera: 'Crec en la independència per a superar un estat que ens espolia'

Traduir el teatre de Shakespeare. Entrevista amb el traductor Joan Sellent

Mail Obert: Joan-Lluís Lluís 'Espanya pel forat de l'agulla' / **Closcadelletra:** Biel Mesquida / **Vinyaserra:** Montserrat Serra / **Reportatge:** Cinquè capítol de la sèrie 'Nou Barris: crònica d'una ciutat irreductible'

VICENT
PARTAL

director@vilaweb.cat

ALERTA A NO FER COM ELLS

Aquesta setmana el Parlament de Catalunya ha aprovat una moció en què es vincula l'ajut als mitjans de comunicació privats amb diversos factors, entre els quals acceptar la publicitat institucional, i específicament la del referèndum.

Aquesta moció, que té una redacció confusa, em sembla un error. L'ajut als mitjans –les subvencions– és clarament regulat d'acord amb un seguit de paràmetres objectivables. Tothom s'hi pot acollir. I el govern no pot donar més diners o menys diners segons si el mitjà li agrada més o menys. Si de cas, estaria bé de discutir si ha d'haver-hi subvencions o no, però el mètode és impecable: transparent i obert a tothom.

Per això amenaçar ara als mitjans dient-los, com es podria entendre de la moció, que la publicitat i els ajuts resten condicionats al fet de publicar els anuncis del referèndum és trencar el mètode correcte, introduint una arbitriietat de base ideològica, que crec que és un retrocés.

Sobretot perquè, a banda els ajuts regulats i transparents, encara no hem aconseguit que un model semblant s'impose en la gestió de la publicitat institucional. De ningú. Totes les institucions la fan servir per premiar o incentivar uns mitjans contra uns altres, sense tenir-ne en compte ni l'impacte real, ni l'interès objectiu, ni cap criteri que es pugui explicar mínimament en públic. En el cas de l'estat espanyol, això és un escàndol de dimensions multimilionàries, però, en proporcions menors, també passa als nostres ajuntaments i Generalitats. Si ja hi ha una eina que es basa en l'arbitriietat i la discrimina-

ció, no crec que siga cap bon senyal estendre aquesta arbitriietat en compte de retallar-la.

(Dit això, estic molt d'acord en una altra part d'aquesta moció: que reclama que es faça públic l'import de les insercions publicitàries que tots els mitjans rebem de la Generalitat. Seria molt instructiu i faria callar moltes boques.)

Em sorprèn que una part de l'independentisme haja reaccionat a aquesta decisió amb molta alegria. Fins i tot hi ha qui ho justifica dient que exigir que els mitjans posen anuncis del referèndum és reclamar que efectuen un servei públic i no coartar una opció ideològica. Això és una mentida pietosa, perquè és ben evident que l'opció ideològica d'una part de l'unionisme és precisament impedir el referèndum.

Entenc que molta gent sent l'agressivitat d'alguns mitjans contra el procés gairebé com una agressió personal. Però adoptar les formes de l'unionisme que precisament sempre hem criticat (en aquest cas, l'arbitriietat de dir 'aquest sí, aquell no') és un error monumental. Ells ens amenacen cada dia, però això no justifica que nosaltres els amenacem a ells. Ben al contrari. Precisament perquè sabem que significa sentir-nos amenaçats, hauríem de ser els primers de no amenaçar-los mai. Que si la república catalana copia els vicis del regne d'Espanya ens haurem derrotat a nosaltres mateixos abans de començar. ■

ESPANYA PEL FORAT DE L'AGULLA

JOAN-LLUÍS LLUÍS

Soraya Sáenz de Santamaría i Mariano Rajoy en el debat de la moció de censura. EUROPA PRESS

«S'han resignat a acceptar que l'independentisme ha guanyat la partida de la internacionalització, encara que aquesta internacionalització sigui, per ara, discreta pel que fa a efectes públics»

A l'episodi tercer de la primera temporada de 'The West Wing', el president dels Estats Units, interpretat per Martin Sheen, és a punt de perdre els estreps per culpa d'un atemptat i recrimina al seu estat major que li recomani d'aplicar una resposta 'proporcionada' a aquest atac. 'Per quins set sous –diu, si fa no fa–, hauria de voler una resposta proporcionada? Per què no puc ser desproporcionat de manera que el món entengui d'una vegada per totes que no es pot agredir els Estats Units ni tocar un cabell de cap ciutadà americà?' Llavors el seu cap d'estat major i la seva secretària d'estat li fan un microkurs de diplomàcia aplicada a les crisis greus i li expliquen que la proporcionalitat és indispensable per a continuar inspirant respecte i lleialtat als aliats i a l'opinió pública. Hi afegeixen que el terror com a mètode de política estrangera per garantir la pròpia seguretat no funciona.

Així doncs, la serenitat aparent dels responsables polítics espanyols en aquest començament d'estiu és certament interessant, i podria indicar que han acabat acceptant el principi de proporcionalitat com a estratègia per a respondre a l'independentisme català. En primer lloc, crec que això significa

La serenitat aparent dels responsables polítics espanyols en aquest començament d'estiu és certament interessant

Durant els tres mesos vinents veurem quan i com s'activa la màquina repressiva espanyola contra Catalunya i quin efecte té

que han integrat una dada fonamental, que encara neguen públicament: el procés català ja no és solament un 'afer intern espanyol'. El tauler de joc és, com a mínim, europeu. Per això ja no s'hi val tustar-se el pit públicament, ni vociferar, ni amenaçar amb represàlies. Europa observa i això, ara, és més important que no pas accontentar el tertulianisme suprematista espanyol de les ràdios i televisions afins. S'han resignat a acceptar que l'independentisme ha guanyat la partida de la internacionalització, encara que aquesta internacionalització sigui, ara per ara, discreta pel que fa a efectes públics. Essent l'essència de la diplomàcia d'obrar en primer lloc amb discreció, es pot suposar que l'acceptació de l'existència d'un tauler de joc europeu implica que els moviments de les cancelleries són concrets i reals, tot i romandre invisibles per al comú dels mortals.

És clar, aquesta calma pot voler significar també que el govern espanyol, amb ple acord amb l'oposició socialista, té dissenyada l'estratègia per a impedir el referèndum. Deuen haver decidit el calendari i la forma de la seva acció, evidentment disfressada d'acció judicial independent del govern. Bé deuen haver après alguna cosa de la derrota política i moral que va significar, per a ells, el 9-N. De manera que durant els tres mesos vinents veurem quan i com s'activa la màquina repressiva espanyola contra Catalunya i quin efecte té. Però aquesta màquina té un marge de maniobra molt estret. En realitat, l'estat, en la qüestió catalana, s'ha convertit en un funàmbul. Si s'inclina massa d'un costat perquè espera que Catalunya es fracturi tota sola, Catalunya s'independitza. Si tomba massa de l'altre costat perquè actua amb excés d'autoritarisme, la qüestió catalana es transforma en qüestió espanyola. En problema espanyol. I la situació econòmica d'Espanya, com se sap, no li permet pas de fatxendejar gaire ni de fer veure que negligeix les reaccions internacionals. Espanya, a hores d'ara, és un funàmbul sota sospita.

La posició d'Espanya em fa pensar en aquella metàfora bíblica, inclosa en tres dels quatre Evangelis: 'És més fàcil que un camell passi pel forat d'una agulla que no pas que un ric entri al Regne de Déu.' És més fàcil que un camell passi pel forat d'una agulla que no pas que Espanya impedeixi la independència de Catalunya sense provocar una crisi internacional. Dit això, és evident que en els dos darrers mil·lennis, una enorme quantitat de cristians han provat de fer-se rics, o d'enriquir-se encara més, tot esperant de guanyar-se un lloc al Regne de Déu. O sigui que, tractant-se dels estaments espanyols, totes les males sorpreses són possibles. Oimés que l'experiència demostra també, parlant de la comunitat internacional i sobretot dels governs que la representen, que el pitjor cec és aquell que no hi vol veure, el pitjor sord és aquell que no hi vol sentir i el pitjor còmplice d'una maldat és aquell que té mandra d'actuar per aturar-la. I aquest estiu que acaba de començar no és una estació per als mandrosos.

ESCRIURE, ESCANDIR EL TEMPS

BIEL MESQUIDA

«La poesia odisseica ha estat un bon contraverí, un antídoto, per a tanta pandèmia sense ritme, sense sentit, sense vivor humanera»

La navegació odisseica m'amara per totes bandes.

—
Sentir, amb tota l'ànima, com Oriol Ponsatí-Murlà recita Odissea, segon darrere segon, quinze hores seguides, tots els hexàmetres del text homèric creat en català per mestre Riba, m'ha donat anys de vida.

—
Quan la poesia viva entra en un humà el transforma, el forma de bell nou, el revela, i ja no és el mateix.

—
Si diuen que la mirada és l'espill de l'ànima, la veu ha de ser la música de l'esperit.

—
La veu com a mescladissa de sons, de mots, amb d'alens, amb de ritmes, amb l'afegitó d'alguna cosa que només pertany al deïdor, una cosa pròpia, singular, única i fràgil.

—
Escriure la veu, la meua veu que neix d'una font de silenci en què mormolen veus estimades, veus enyorades, veus perdudes, veus malignes, veus sordes, veus que no vénen d'enlloc.

—
I a aquesta veu li ha costat una cosa de no dir saber morir a les consignes, als llocs-comuns, a les bestieses, a les banalitats envilidores que bombardegen de pertot arreu en una pol·lució enverinadora, castradora i mortífera.

—
La poesia odisseica ha estat un bon contraverí, un antídoto, per a tanta pandèmia sense ritme, sense sentit, sense vivor humanera.

—
I m'ha fet escoltar, i alenar, i assaborir, i tocar, i viure tot un conjunt de veus que inventaven camins pels cossos i meandres d'existència; que dibuixaven navegacions atzaroses per la mar antiga i aturades diverses a illes plenes d'aventures i de coneixences; que em portaven per mercats plens de fruits saborosos i em mostraven l'infinit panorama de les fesomies amb una consciència aguda de la bellesa i de la tragèdia del fet de viure.

—
Escriure és fer vela cap a l'Ítaca íntima amb un ritme que l'alè imposa, amb una energia que el timbre de la veu del cos empeny, amb un fervor renovat cada instant dins el vent de les fetes que ens trunyellen sempre seguit.

—
Escriure és trascolar el temps amb les veus que em travessen, que em formen, que em guien, que m'escorxen, que m'acaronen, que em feren, que m'endolceixen, que m'apassionen, que m'arrelen, que em fan malbé, que em dominen, que m'ajuden a viure.

—
I sempre la veu de la mare, Penèlope filadora, que amb vouverivous intenta donar pau a l'infant.

—
I a cada veu nova la recerca de la font, la feina joiosa de desxifrar el que la veu ens lliura de l'ésser que ens parla.

—
Odissea de veus: quinze hores d'una veu plena de veus que no s'aturen de ressonar per dedins, en els llocs orgànics i espirituals més insospitats, en els baixos, en el solatge. ■

JEAN-MARIE DEL MORAL

EL MITE DE LAURA, LA DONA ARBRE

MONTSERRAT SERRA

Fulla de Llorer. FOTOTECA.CAT

El moment que Miquel Desclot explica el mite de Dafne, en la introducció del 'Cançoner' de Petrarca

Em torna a la memòria el dia que vaig sentir la història del mite de Dafne explicada per Miquel Desclot, arran de la traducció del *Cançoner* de Petrarca. No sé gaire per què em torna ara, potser per anar rumiant el vincle perdut entre la vida rural i l'home, però també per la relació entre agricultura i cultura (i natura, recordem el *Caminar* de Thoreau).

El fet és que, com que ve i ve i ve, com partiré la narració de Desclot, amb el seu permís, a fi d'ajudar a propagar-la, fer visible la influència dels clàssics en la natura, i en la cultura d'avui, que són subterranis, però hi són. I quan en descobrim els rastres, ens fa sentit d'eternitat.

Explica Miquel Desclot en la introducció del *Cançoner* de Petrarca (Proa, 2016) que aquest aplec de sonets i cançons va teixint la història d'un enamorament fracassat, un amor impossible cap a Laura, una dona que sembla que era filla d'aristòcrata i ja estava casada. I, si en la primera part, l'amor cap a Laura es manifesta intens i sublimat, en la segona part, ja en la maduresa, Petrarca es mira amb recança aquella follia de joventut, amb un cert penediment, una història d'amor recordada des d'una posició estoica, diu Desclot. I és en aquest moment que explica:

'I, per damunt de tota aquesta trama formal, hi ha encara un ordit menys visible a primer cop d'ull, però fonamental en la fusió de tots aquests elements, que és el mite de Laura, que al seu torn es basa en bona mesura en el mite de Dafne, tal com Petrarca el llegia a les *Metamorfosis* d'Ovidi. En el mite clàssic, Apol·lo o Febus, que ve de matar la monstruosa serp Pitó amb les seves fletxes, es permet l'arrogància de menystenir Cupido, que tensava un arc d'aparença molt menys heroica que no el seu. Despitat, sense pensar-s'ho dos cops, el menut Cupido se'n revenja ferint-lo amb una fletxa de punta d'or, que enamora la víctima divina de la primera persona que veurà, alhora que dispara una fletxa amb punta de plom a la innocent nimfa Dafne que era allà a la vora, cosa que farà avorrir l'amor a la noia. Ferit d'amor, doncs, Apol·lo arrenca a córrer darrere de Dafne, que al seu torn fugí esparverada, ferida de desamor, per boscatges frondosos. Apol·lo prova de convèncer-la fent-se a conèixer i mirant d'enlluernar-la amb tots els seus poders. Però la nimfa no sembla gens impressionada per aquella exhibició de paó diví i arrenca a fugir de nou, perseguida per l'enamorat desficiós. Finalment, veient-se desvalguda, Dafne arriba a la vora del riu Peneu, el seu pare, i li demana que l'ajudi en aquell destret,

just quan Apol·lo l'estalonava. Al pobre pare, intimidat pel poder del déu, no se li acut un altre auxili que convertir la seva filla virginal en un arbre, de manera que quan finalment Apol·lo estén els braços ja només pot abastar un tronc arrelat en aquella ribera de la Tessàlia. El nou arbre es va dir 'dafne' (llorer, en grec), en honor a la nimfa, i Apol·lo en va fer el seu arbre, ja que no l'havia pogut fer la seva dona. El seu fullatge, per designi del déu, seria perenne i serviria per a coronar els herois i els poetes en els seus triomfs. Aquest mite es va presentar a Petrarca com a perfecte correlat de la seva pròpia experiència amorosa [...]. És el nom mateix de Laura (Laurea, en llatí, és a dir llorer, o corona de llorer) el que equipara l'amada impossible amb Dafne, la dona llorer. Això és el que va propiciar que Petrarca, com Apol·lo, fes del llorer el seu arbre, i finalment el convertís en una tija central del seu propi mite poètic. I va començar per rellatinitzar-ne el nom italià, que al segle XIV ja havia derivat en 'alloro', per convertir-lo en 'lauro', un avatar vegetal de Laura. El llorer esdevé així el doble símbol de les dues grans passions terrenals del poeta: el desig eròtic, d'una banda, i l'anhel de glòria literària, de l'altra.»

BELÉN MURILLO

‘Els catalans han de deixar de fer pedagogia’

Parlem amb la coordinadora de l'ANC Madrid i membre del secretariat nacional

MANUEL ESCOBET

ORIOl BÄBLER

Belén Murillo (Madrid, 1974) és la cara de l'independentisme fora del congrés espanyol. El 2013, la cadena humana per la independència, organitzada al parc del Retiro, la va col·locar a l'òrbita mediàtica com a impulsora del col·lectiu Madrilens pel Dret de Decidir. Actualment

continua vinculada a la causa com a coordinadora de l'ANC Madrid i membre del secretariat nacional.

També ha viscut a l'Equador on va coordinar la sectorial de l'ANC i va ser membre de la junta directiva del Casal Català de Quito. Per la seva defensa i projecció de Catalunya, la Federació Internacional

d'Entitats Catalanes li lliurarà aquesta tardor el premi Josep Maria Batista i Roca - Memorial Enric Garriga i Trullols.

Amb ella parlem de com Madrid veu l'independentisme i dels aliats que hi té el procés. Tot plegat, sense oblidar el seu bloc a VilaWeb — **Boira de Madrid.cat** —, on parla de política i l'altre Madrid: 'la

I el Madrid del 'no passaran', jo encara el reivindico. Potser ha quedat molt diluït per interessos polítics, però l'ànima encara hi és

No vull que sigui un país on el congrés condecora una terrorista d'estat com Martín Villa

A mi em va fer molt feliç que el dia de la declaració de l'Homs, l'ajuntament no ens posés cap impediment i col·laborés de bona fe per permetre la mobilització de suport

ciutat tolerant, obert i comprensiva amb els drets dels catalans'.

— Parleu sempre de l'existència d'un altre Madrid, més obert i democràtic. Els catalans hauríem de trencar algun tòpic?

—Els catalans han de deixar de fer pedagogia. No s'ha de convèncer Espanya, perquè no es tracta que t'estimin, sinó que et respectin i et tractin de tu a tu. Fa molts anys que es prova i l'estat continua tancat en la seva trinxera. Crec que potser fa falta una mica de pedagogia a la inversa. Però això no és feina dels catalans com a societat: l'han de fer els altaveus pertinents, com l'ANC Madrid o més entitats. Perquè hi ha un altre Madrid, fins i tot una altra Castella, amb unes maneres de fer diferents. Tolerant, obert i comprensiu amb els drets dels catalans. Per això, com a madrilenya, m'empipo quan algú ens posa a tots dins el mateix sac. Aquí hi ha moltíssims demòcrates. I el Madrid del 'no passaran', jo encara el reivindico. Potser ha quedat molt diluït per interessos polítics, però l'ànima encara hi és.

— L'essència del Madrid revolucionari.

—Pensa que a mi, com a madrilenya, m'interessa molt que després de la independència Espanya sigui una altra cosa. No vull que sigui un país on el congrés condecora un terrorista d'estat com Martín Villa. Desitjo que faci passos fermes com Catalunya cap a la tercera república. Com ara declarar nuls tots els judicis del franquisme. Espero que la independència ens serveixi de catarsi per a renéixer com estat. En aquesta reinvençió, Catalunya podria ser un exemple magnífic.

— Imatges com els aldarulls a les conferències de Mas i Puigdemont poden fer ombra a altres sectors?

—És possible, però són sempre els mateixos. Ja sabem qui són, amb noms i cognoms. Són quatre gats. La majoria de la gent que no està d'acord amb l'independentisme no surt al carrer a cridar ni a insultar. El dia de Mas eren, a tot estirar, molt vint persones. El dia de Puigdemont eren uns quants més, però l'assistència a

ambdós actes va superar amb escreix el nombre d'altres. La fotografia que cridava l'atenció era la de fora, ho entenc, però no és la imatge de Madrid. Aquí s'han fet un munt de coses sobre Catalunya. El centre Blanquerna, per exemple, té una programació diària, moltes vegades amb temes relacionats amb el procés, i no passa absolutament res.

— En la política institucional s'han vist gestos cap a l'independentisme. Carmena va rebre Homs durant el judici al Suprem. Els Anticapitalistes de Podem, dirigits per un madrileny, Miguel Urbán, han donat suport al referèndum unilateral. Pot anar més això?

—A mi em va fer molt feliç que el dia de la declaració d'Homs, l'ajuntament no ens posés cap impediment i col·laborés de bona fe per permetre la mobilització de suport. Jo he assistit a actes de Carmena, com una presentació d'un llibre de Montserrat Roig, i sempre m'ha semblat que parlava de Catalunya en termes de fraternitat ben entesa. Si surten al carrer milions de persones, potser la millor cosa que es pot fer és escoltar-los. Ara, crec que el suport hauria d'anar més enllà. No haurien de ser només els Anticapitalistes o les Marxes de la Dignitat. Tots aquells que es diuen demòcrates i creuen en la llibertat i els drets dels pobles haurien de fer costat a Catalunya. Un factor que aplega suport i solidaritat és la judicialització de la política i la persecució de càrrecs electes pel fet de posar urnes. Això, tots els partits de l'esquerra moderada, deixant de banda alguns sectors del PSOE, ho consideren una cosa kafkiana i inassumible.

— El flirteig amb l'independentisme d'alguns sectors de Podem li pot passar factura?

—Aquí la independència no és el pa de cada dia i tampoc no crec que en el seu espai polític això pugui restar-los força. A més, el partit i les seves confluències juguen molt amb el missatge dels discursos. I sempre volen satisfer tothom. Si ho aconsegueixen, ja és una altra cosa. Però és interessant de veure que tenen portaveus diferents per a dirigir-se a sectors concrets. Per exemple,

en la qüestió independentista, per afinitats, els comuns tenen gent com Jaume Asens, que em sembla un independentista convençut.

—Madrid sempre ha tingut una escena cultural i intel·lectual amb molta consciència política. En el cas català no li sembla que fan l'orni?

—El món intel·lectual i cultural està ben desaparegut. Hi ha algunes veus que sí que s'han significat com Suso de Toro, Ramón Cotarelo, fins i tot Iñaki Gabilondo alguna vegada s'ha mostrat molt respectuós amb el procés. També hi ha alguns altres referents no tan mediàtics com el filòsof José Luis Villacañas, l'actor Juan Diego o el lingüista Moreno Cabrera. Però tota aquella gent tan mediàtica —els Bardem, Ana Belén, Víctor Manuel, etcètera—, que s'han manifestat a favor d'altres causes, amb Catalunya no ho fa. Per què? Perquè el Sàhara o el Kurdistan són molt lluny i no et toquen. Catalunya és aquí al costat i se senten com atacats o amenaçats. A més, els que treballen en el món cultural han de vendre llibres o omplir teatres. I el públic pot passar factura, com li va passar a la Shakira, tot i que mou masses. Molts també estan a l'expectativa, pendants de què passa. Una volta hi hagi fets consumats ja es posicionaran.

—Parlem de fets consumats. Si l'estat es passés de la ratlla amb la repressió, hi hauria un moviment de solidaritat a Madrid?

—Jo vull creure que sí. Vull confiar en la meua gent, perquè l'ús de la violència no s'acceptarà mai. A part els quatre tarats que reclamen violència i encara diuen que Barcelona s'ha de bombardar de tant en tant, com Peces-Barba. Aquí s'admira la capacitat de mobilització de manera pacífica. Això que se'n diu la revolució dels somriures. Les manifestacions de l'11-S els han desmuntats i els han deixats sense arguments.

—El missatge de la Generalitat, amb actes com el de Puigdemont, ha arribat?

—Desquadra la insistència del govern de voler-se explicar i esgotar totes les

vies per a pactar un referèndum. Trencan els esquemes. No estan acostumats que un moviment que s'ha volgut silenciar per vies poc democràtiques i per mitjà de la repressió, continuï ferm. Aquesta mena de resistència cívica, una mica com Gandhi, trenca molts esquemes. Sobretot en un estat avesat a la confrontació directa i a la submissió del reprimat.

—El govern espanyol ha passat de la presumpta operació diàleg a la teoria del cop d'estat. Aquest relat cala?

—La gent no se l'empassa. Són paraules molt fortes. S'han fet cops d'estat i no van ser pas amb urnes. La imatge de les urnes és molt difícil de rebatre a Madrid. De cop i volta la política, gràcies a Catalunya, s'ha recordat de la constitució. Un text que no garanteix la majoria de drets socials i que gran part de la població espanyola no ha votat. El govern diu que és l'única eina que ens salvarà de les bestieses que volen fer els catalans —un cop d'estat amb urnes—, però aquesta eina per a desactivar l'independentisme té tares. Només s'ha retocat per a detalls de la monarquia i el deute, però no pas per al bé de la gent. I tanmateix la reivindiquen com la cola que enganxa els espanyols. Podríem dir que fa quaranta anys que vivim en una dictadura constitucional on no s'ha mogut res.

—Tardà, Rufián, Campuzano, són les cares de l'independentisme al congrés. Tu n'ets la cara als carrers de Madrid.

—Molt abans de l'existència de l'ANC Madrid, quan era regidora d'Izquierda Unida [a San Fernando de Henares] ja m'havia involucrat en moviments alternatius que defensaven els drets dels pobles: saharis, bascos, andalusos... Però, arran d'una tesina doctoral sobre música i cultura catalanes, em vaig aproximar al catalanisme per comprendre'l des de dins. Per això col·laboro anualment amb la Universitat Catalana d'Estiu i també ho he fet amb la Comissió de la Dignitat. No sé si sóc la cara de l'independentisme del carrer, però és una causa que defenso des de fa molt temps. Primer amb Madrileny pel Dret de Decidir i ara amb l'ANC. I pel camí he col·laborat amb col·lectius com

El federalisme comporta que els pobles s'han de determinar. I una volta independents, han de decidir si es volen federar. Però ha de ser entre subjectes iguals

Esquerra Castellana o Yesca, que des del nacionalisme castellà o, més ben dit, des del castellanisme, entenen el dret dels pobles d'autodeterminar-se.

—Si us parlo de federalisme què em contesteu?

—Jo he defensat molt de temps el federalisme ben entès, no aquesta cosa descafeïnada que es reivindica ara. El federalisme implica que els pobles s'han de determinar. I una volta independents, han de decidir si es volen federar. Però ha de ser entre subjectes iguals. No et pots federar sense haver-te autodeterminat. No té sentit.

—La vostra aproximació a Catalunya va fer que us obríssi un bloc a VilaWeb.

—Sí, ara deu fer uns vuit anys. Ha estat part del procés d'involucrar-me amb Catalunya. Volia donar veu a aquest Madrid que us comprèn. Al principi es deia 'Só de Madrid.cat'. Això de 'so' feia referència a la música, en homenatge a la Nova Cançó; però ho vaig escriure amb accent perquè vol dir 'sóc' en català antic. Però ara s'ha emboirat i s'anomena 'Boira de Madrid.cat'.

—Darrerament escrius poc.

—És un retret? [riu].

—No, són ganes de llegir-vos

—Crec que l'última entrada de contingut polític va ser arran de la mort de la Muriel. I després n'he fet més d'això que jo n'anomeno 'escapisme'. Coses més prosaiques, vaja. L'actualitzo poc, i de fet en vam parlar molt a la trobada de blocaires a Otos, que ara el Twitter i d'altres xarxes ho han condicionat tota a la immediatesa. Al·l'impacte ràpid amb un missatge curt. I en aquest món de bojós costa molt seure i escriure amb temps com feia abans. No et preocupis que escriuré aviat. M'hi estic posant. ■

ANTONI NOGUERA

‘Crec en la independència per a superar un estat que ens espolia’

Parlem amb el recentment nomenat batlle de Palma, que es converteix en el primer independentista que liderarà l'ajuntament mallorquí

JOSEP REXACH

Antoni Noguera, de Més per Mallorca, va prendre possessió di-vendres al vespre de la batllia de Palma, convertint-se així en el primer independentista que arriba a l'ajuntament. Fins ara el consistori havia estat un intercanvi entre socialistes i populars, però les últimes eleccions van catapultar la coalició sobiranista i el pacte amb el PSIB els va deixar en condicions de repartir-se el mandat. Noguera arriba a la batllia amb ganes de recuperar l'esperit republicà d'Emili Darder, plantar cara a la *turització* i modernitzar la ciutat: 'Palma sempre ha estat una ciutat preciosa, però sempre li ha faltat aquest relat de ciutat europea'. Arran del seu nomenament, parlem amb ell perquè ens expliqui els seus orígens, els reptes que té i també, de la seva presumpta implicació en el cas dels contractes menors, que podria esquitxar-lo si la fiscalia ho considera.

—De Pere Garau, un dels barris amb un caràcter més obrer de Palma, a la batllia de la vostra ciutat. Com ha estat aquest viatge?

—Jo sóc fill del 'boom' turístic, perquè la meva mare és de Jaén i va venir a la dècada dels setanta a cercar feina aquí. Mon pare sí que és mallorquí. Però jo record especialment que vaig ser castellanoparlant fins als desset o divuit anys. I va haver-hi dues coses que em van connectar amb el català. Per una banda, l'escola, la importància de l'escola en català a les Illes Balears, i els dibuixos de TV3. Record molt bé *Bola de Drac* i *l'Arale*. I, després, sí que vaig entrar en el moviment associatiu, sobretot per mitjà del moviment escolta de Mallorca. Això em va fer canviar i connectar amb el país, amb el territori i la seva gent. Em va servir per a fer el salt a la política amb una opció d'esquerres, republicana, ecologista i sobiranista. La veritat és que mai no pensàvem que, en una ciutat com Palma, la vuitena més poblada de l'estat espanyol, poguéssim arribar a

La veritat és que mai no pensàvem que, en una ciutat com Palma, la vuitena més poblada de l'estat espanyol, poguéssim arribar a tenir aquest desafiament

Emili Darder és un gran referent polític. El seu llegat encara es manté. Va ser una acció de govern republicana que jo, sincerament, no l'he vista en altres governants

tenir aquest desafiament. No tenc paraules per dir què sent i tenir el repte de transformar aquesta ciutat.

—Ara substituïu el socialista José Hila, tal com establia l'acord de govern. Per què consideràveu indispensable tenir la batllia, almenys, durant mitja legislatura?

—Bé, per primera vegada en les eleccions a la ciutat, es va trencar el bipartidisme i les tres forces que actualment representam el govern de la gent, juntament amb Som Palma, estem en una posició de màxima igualtat pel que fa a vots. La millor forma que vam trobar per a desenvolupar l'acord de govern programàtic va ser aquesta. Jo crec que era la més equànime, la més justa i que representava uns resultats electorals històrics i, sobretot, diversos.

—Vuitanta anys després d'Emili Darder, Palma tornarà a tenir un batlle republicà. Es diu aviat.

—La veritat és que Emili Darder és un gran referent polític. El seu llegat encara es manté. Va ser una acció de govern republicana que jo, sincerament, no l'he vista en altres governants. En l'àmbit de la sanitat, l'educació pública, la cultura i, fins i tot, de la conciliació, perquè deixava unes hores a les dones per a donar el pit als nins. Va ser una gran revolució política i democràtica, i la Palma que coneixem ara és, sobretot, gràcies a la Palma d'Emili Darder. Ara, vuitanta anys més tard, hi haurà una batllia que compleix el perfil ideològic que tenia Emili Darder. I toca continuar el seu llegat. Ell va fer una ciutat més habitable i, ara, la idea és fer una ciutat més moderna, molt més europea, molt més verda, molt més sostenible i molt més creativa. És com la continuació d'aquelles polítiques que emocionen la gent.

—Us definiu com a republicà, però també independentista.

—Evidentment. Crec amb el dret de decidir i amb la independència com una eina de superació d'un estat que ens espolia.

—I somieu amb la independència de les Illes.

—Sí. I entenem que amb el País Valencià i Catalunya hi ha uns vincles històrics, culturals, lingüístics i nacionals. I evidentment, crec que des de la cooperació i la col·laboració, les Illes Balears també hauran d'emprendre un camí cap al dret de decidir.

—I en aquest sentit, què es pot fer des de la batllia de Palma?

—Es pot exercir un lideratge de capitalitat de país. Això és important. Per exemple, com Barcelona ha pogut exercir aquest lideratge de ciutat-motor, ja no sols socialment, sinó també culturalment, econòmicament i de transformació, fins i tot. I sobretot, de vocació de majoria social. Al final, en les eleccions, és molt important.

—Digueu-me breument quins són els principals desafiaments que teniu aquests dos anys que vénen?

—La qüestió més prioritària és enllestir tots els projectes que tenim i que hem començat aquesta legislatura. Parlam de projectes com el del bosc urbà, que és un exemple de la lluita contra el canvi climàtic. Per primera vegada, hi haurà un bosc urbà dins la ciutat. També volem impulsar la cultura com a eix central de la substància grisa de la ciutat, habilitem fàbriques que es transformaran en espais de creació, volem diversificar l'economia, perquè nosaltres vivim del monocultiu del turisme i tenim una bona oportunitat amb el nou Llevant, que és un barri a desenvolupar. Aquí sí que volem que hi hagi una diversificació econòmica molt connectada a la innovació i la creativitat. Després, tenim temes pendents com la transformació del mal anomenat passeig marítim, que és una autopista de sis carrils. S'ha de transformar en un eix cívic i convertir-lo en un dels millors passeigs marítims d'Europa. Palma sempre ha estat una ciutat preciosa, però sempre li ha faltat aquest relat de ciutat moderna i europea. Volem que Palma sigui molt més sostenible, molt més creativa, que sigui un referent i exerceixi aquesta capitalitat.

—No m'heu parlat del lloguer turístic, que ha esdevingut un dels problemes més greus de la ciutat i que ha fet apujar els preus. Què s'ha de fer?

—Hi ha dues qüestions que ens afecten especialment. Primer, la globalització, i després, les noves dinàmiques turístiques. Entre aquestes dinàmiques, hi ha, òbviament, el fenomen del lloguer turístic, que no és un problema només de Palma. És un problema de les grans ciutats europees. Davant un fenomen que ha esdevingut el negoci que mundialment ha crescut més en els darrers anys, la ciutat no és que s'hagi d'adaptar, sinó que ha d'actuar d'una altra manera, perquè afecta negativament el model de ciutat i, sobretot, un dret bàsic dels ciutadans com és l'accés a l'habitatge. Nosaltres ja ho hem estudiat. Ara s'aprovarà la llei turística que permetrà que els municipis regulin i adaptin la problemàtica. No és igual Palma que un poble del pla de Mallorca. Nosaltres serem especialment restrictius. Hem dit moltes vegades que volem que només es pugui fer lloguer turístic a la residència habitual i únicament un mes o dos, com fa Amsterdam.

—Això ho fareu?

—Aquesta és una proposta. Ara tindrem nou mesos per a regular perquè avui el lloguer turístic està prohibit. Tenim clar que el gran negoci del lloguer turístic a Palma s'ha d'acabar.

—Durant la campanya vau parlar molt de cultura. Però hi ha hagut diverses crisis en entitats culturals locals de Palma.

—Així ha estat, certament. Crec que el model de democratització de la cultura és convuls perquè hi ha tensions. Però ara cal plantejar un punt d'inflexió. Cal més diàleg, més gestió i diligència amb els projectes. Jo crec que les polítiques són encertades i ara només cal que l'ajuntament faci de facilitador.

—Per acabar, us volia demanar per l'afer dels contractes menors. La vostra regidoria d'Habitatge en va assignar un a Jaume Garau el 2015. Ara el cas està

en mans de la fiscalia. Creieu que us acabaran investigant?

—No ho preveiem. La veritat és que tot es va fer de manera legal i escrupolosa, i els resultats varen ser òptims per a la ciutat perquè es va aconseguir la subvenció més gran de la UE en la història de la democràcia, amb 25,4 milions. Sobre aquest tema ja hem donat explicacions detallades i, evidentment, la llei és clara en aquesta qüestió.

—Però sí que el codi ètic especifica que almenys s'han de presentar tres ofertes al concurs, i en aquest cas, només n'hi havia dues i totes eren de Jaume Garau.

—Es proposaven tres ofertes per a donar-ne la màxima publicitat. Nosaltres vàrem anar més enllà i ho vàrem publicar al perfil del contractant. O sigui, que vàrem donar publicitat i concurrència. Per això entenem que vàrem complir el codi ètic.

—En el cas de ser investigat, dimitiríeu?

—No preveiem que em puguin investigar sobre aquesta qüestió.

—Però pot passar.

—Això és política ficció, ara mateix. ■■

Hem dit moltes vegades que volem que només es pugui fer lloguer turístic a la residència habitual i únicament un mes o dos

Crec que el model de democratització de la cultura és convuls perquè hi ha tensions. Però ara cal plantejar un punt d'inflexió

El batlle Antoni Noguera durant el discurs d'investidura a l'Ajuntament de Palma de Mallorca. AJUNTAMENT DE PALMA

JOAN SELLENT

Traduir el teatre de Shakespeare

El traductor Joan Sellent ens parla de la feina de traduir Shakespeare, arran del volum 'Versions a peu d'obra', que aplega la traducció d'onze obres teatrals de l'escriptor

MONTSERRAT SERRA

Fa uns quant mesos, Bernat Puigtobella, responsable del cultural digital Núvol, presentava el primer volum en paper de la Biblioteca Núvol, un senyor llibre de gairebé 1.100 pàgines, amb el títol *Shakespeare. Versions a peu d'obra*, un llibre que aplega onze obres de teatre traduïdes per Joan Sellent: *Hamlet*, *Coriolà*, *El rei Lear*, *Ricard II*, *Nit de Reis*, *Conte d'hivern*, *El mercader de Venècia*, *El somni d'una nit d'estiu*, *Ricard III*, *Venus i Adonis*. Sellent ha traduït cada obra a partir de l'encàrrec d'un director teatral, d'un productor o d'un teatre. De manera que, des de bon començament, cada obra traduïda ha tingut l'objectiu de ser representada. És per això que aquestes versions del teatre de Shakespeare són tan atractives, perquè, com diu Sellent al pròleg, és el dir de l'actor el que ha acabat cada traducció.

Joan Sellent (Castellar del Vallès, 1948) ha estat professor de la Facultat de Traducció i Interpretació de la Universitat Autònoma de Barcelona durant vint anys. Ha traduït assaig, ficció, guions de cinema i televisió i sobretot teatre. A més de Shakespeare, ha girat obres teatrals d'Eugene O'Neill, Oscar Wilde, Harold Pinter, Edward Albee i Tom Stoppard. I clàssics de la literatura universal, com ara Robert Louis Stevenson, Charles Dickens, Henry James i Mark Twain. Té el Premi Ciutat de Barcelona i el de la Crítica Teatral de Barcelona.

Ell va encapçalar la sessió de 'Litteratures amb sentits', dedicada a l'ofici de traduir Shakespeare, que es va fer el 31 de maig al Centre d'Art Can Manyé d'Alella. L'acompanyà l'editor Bernat Puigtobella i l'actriu Marta Rafa, que va llegir alguns monòlegs de diverses obres. Per maridar la sessió es va servir un vi de pansa blanca (70%) i garnatxa blanca (30%) anomenat Pensa, que elabora a la DO Alella el pagès Albert Federico. La sessió va començar amb l'actriu Marta Rafa recitant el monòleg de l'inici de *Ricard III*, un monòleg que acaba amb aquests versos:

He ordit trames, paranyes incitadors amb profecies d'embriac, libels i somnis perquè el meu germà Clarence i el monarca cultivessin un odi recíproc i mortal; i, si el rei Eduard és tan honest i just com jo sóc fals, retorçat i traïdor, avui mateix Clarence serà tancat en una gàbia a causa d'una profecia segons la qual els hereus d'Eduard seran assassinats per G.

I va donar peu a Sellent a explicar: 'Així és com comença Ricard III, amb el protagonista adreçant-se directament al públic. És una de les virtuts d'aquesta obra, i un dels atractius d'aquest personatge, que és dels personatges de Shakespeare més cobejats pels actors de totes les llengües i totes les cultures. Per què? És un personatge extremadament malvat i té la virtut que es posa el públic a la butxaca, des del primer monòleg, i hi estableix una gran complicitat. És el típic malvat simpàtic. Tots els personatges de Shakespeare tenen moltes facetes i suposo que per a ell fer un malvat anti-pàtic no era un repte prou atractiu. Val a dir que en el muntatge de Ricard III del Teatre Nacional, en Lluís Homar en treu un gran rendiment. A mi em recorda sovint un "capo" de la màfia, un Tony Soprano. Ja ho diuen, que Shakespeare avui és present gairebé a tot arreu.'

—De totes les obres que heu traduït de Shakesperare, aquest Ricard III és l'última?

—Sí. La vaig traduir ja fa un cert temps, però sí, va ser un encàrrec de Xavier Albertí per al TNC. A principi d'estiu de l'any passat ja la vaig tenir enllestida, tot i que s'ha estrenat ara fa poc. Entremig he traduït més coses, com un muntatge que es va dir *Amor i Shakespeare*, a partir de fragments de tres obres seves, però com a obra sencera Ricard III és l'última.

—Com vau arribar-hi, a Shakespeare?

—Va ser un encàrrec. De fet, totes les traduccions que he fet han nascut d'un encàrrec, d'editorials o empreses teatrals. Quan ja feia molts anys que traduïa, sobretot narrativa, però també textos destinats al doblatge, un bon dia

D'esquerra a dreta: l'editor Bernat Puigtbella, l'actriu Marta Rafa i el traductor Joan Sellent, a Can Manyé d'Alella. MONTSERRAT SERRA

L'opció d'un traductor viu, doncs permet d'adaptar-se a les necessitats de la proposta i dels actors

vaig començar a traduir algunes obres de teatre a quatre mans, amb el Ferran Toutain: *Shirley Valentine* i també *Les amistats perilloses*. Un dia Joan Ollé ens va proposar de traduir *Hamlet*. Però en Ferran ja tenia molts compromisos i em va dir que fes la traducció tot sol. I vaig acceptar l'encàrrec de traduir *Hamlet*. Al final, Joan Ollé es va desmarcar de la proposta i va agafar-la Lluís Homar, dirigint-la i interpretant-la. Va ser una primera experiència molt enriquidora, perquè hi va haver una implicació molt forta del director i dels actors amb la proposta textual. Lluís Homar tenia l'obsessió de demostrar que Shakesperare és molt més popular que no se sol pensar. Shakesperare volia omplir el teatre i agradar al públic. I Homar volia demostrar que es podria ser popular i fer Shakespeare més accessible, sense que això volgués dir empobrir-lo. I ens vam proposar això. Eren els anys noranta. Teníem una consigna que per sempre més he fet servir: que soni bé i, a més a més, s'entengui.

—L'encàrrec era posar al dia el *Hamlet* traduït per Josep Maria de Sagarra?

—L'encàrrec era poder treballar-lo conjuntament. I això és una cosa que des de llavors cada vegada s'ha anat fent més. Quan una companyia posa en escena un clàssic, se n'acostuma a demanar una traducció nova i específica per al muntatge, de manera que el traductor s'hi impliqui com un component més de l'equip. Aquesta va ser la intenció d'aquell moment. És clar, Sagarra ja era un autor mort. Quan Sagarra va traduir Shakespeare era una època molt difícil per al teatre català, per a la cultura catalana en general, i aquestes obres no es van poder representar en vida seva. Si hagués estat viu, segur que hauria estat el primer que s'hauria implicat en els assajos i estic segur que hauria retocat els textos en aquells llocs que quedaven enrevessats. Però Sagarra ja no es pot tocar. En canvi, l'opció d'un traductor viu, doncs permet d'adaptar-se a les necessitats de la proposta i dels actors.

—No sou gelós del vostre text?

—Gens. El problema és que no sempre tot encaixa. Et pots trobar que hi hagi qui et demani canvis perquè sí o canvis caríssims. Això pot ser causa de tensions, perquè et força a defensar la teva opció. Aquest últim *Ricard III* ha estat exemplar, perquè tant Xavier Albertí com Lluís Homar són extremadament meticulosos pel que fa al text. Jjo assistia a totes les lectures i assajos i sovint suggerien canvis, però tots eren completament justificats. En tot moment eren respectuosos, per no esguerrar el vers. És clar, que siguin els actors o el director que et recordin que cap canvi no esguerra el vers, i que no hakis de ser tu, això és molt gratificant.

—Quines dificultats implica traduir Shakespeare?

—Traduir teatre, traduir literatura, sempre és més difícil que no es pensa la gent. I en el cas de Shakespeare la dificultat és veure fins on et pots acostar a la gran envolada poètica, conceptual, lírica, retòrica de l'autor, i en quina mesura pots recrear l'estètica dels seus versos, aquests versos tan sonors, aquesta música de la paraula. Un dels avantatges, en canvi, és que no t'has de preocupar gaire dels problemes de comprensió de l'original, perquè les edicions que hi ha actualment de Shakespeare en anglès ja te'ls donen molt aclarits. Són edicions plenes de notes d'especialistes que a la mínima frase o paraula que no resulti familiar a un lector d'avui dia, ja deixen una nota per a explicar què vol dir. Al voltant l'obra de Shakespeare hi ha un exèrcit d'experts que fa segles que s'han dedicat a buscar l'entrellat del text.

—Però com ho aconseguí, d'acostar-vos a la seva musicalitat?

—El teatre de Shakespeare es recolza bàsicament en un tipus de vers, que és el que més s'assembla al decasíl·lab. En català, són decasíl·labs coneguts, per exemple: 'Veles e vents han mos desigs complir/ faent camins dubtosos per la mar.' O 'Topant de cap en una i altra soca', de 'La vaca cega'. Tenen un ritme que coincideix gairebé a la perfecció amb

els versos més famosos de Shakespeare: 'To be, or not to be, that is the question'. Doncs miro sempre d'acostar-me a aquest tipus de vers, tot i que sóc flexible.

—Amb el pretext dels quatre-cents anys de la mort de Shakespeare, que es va commemorar l'any passat, han aparegut tot de versions de l'obra de Shakespeare a més de la vostra: *Tria d'obres en versió de Miquel Desclot (Proa)*, *Tots els sonets traduïts per Gerard Vergés (Adesiara)* i *Venus i Adonis, en versió de Salvador Oliva (Ara Llibres)*.

—Cada traducció és una mirada subjectiva, una aproximació, i com més n'hi hagi millor. Borges deia que la seva relació i coneixement de l'*Odissea* era el conjunt de traduccions a diferents llengües que havia llegit, perquè no podia accedir a la llengua original. I aquest ventall de traduccions és la relació que configura una determinada cultura.

—De totes les obres de Shakespeare que heu traduït, amb quina us quedaríeu? Quina és la que defensaríeu fins al final?

—No és una cosa fàcil de dir. Però la primera que em ve al cap és *Hamlet*. Perquè tant *Hamlet* com *Ricard III* són dos dels personatges més atractius, més desitjats i cobejats pels actors. Però *Hamlet* és el personatge i és tota l'obra. És una joia. *Ricard III* té alts i baixos, té excessos discursius, és una obra de joventut i s'aguanta fonamentalment pel seu protagonista. En canvi, *Hamlet*, jo la veig com una de les obres més completes, més riques, més eficaces escènica. *El rei Lear* és la gran obra literària de la història de la humanitat, segons experts com Harold Bloom. Però Bloom també diu que és de les més qüestionables a l'hora de posar-les a escena. *Hamlet* té aquestes virtuts i té una mica de tot: té el teatre dins el teatre, té molts registres diferents a l'hora de parlar (*Hamlet* mateix passa de les alçades més sublimes de la lírica, al llenguatge més obscè i més esqueixat), i això també és un dels seus atractius. *Nit de reis*, *El somni d'una nit d'estiu*, també em van ser de les més plaents a l'hora de traduir-les.

Cada traducció és una mirada subjectiva, una aproximació, i com més n'hi hagi millor

—I aquesta contemporaneïtat de Shakespeare, d'on creieu que surt?

—Segurament, del fet que cap dels seus personatges no són d'una sola peça. Tots tenen contradiccions i facetes diferents, que sumen. Són personatges humans. I això és clau per a entendre per què han sobreviscut i continuen essent vigents les obres de Shakespeare. És la seva gran humanitat.

La sessió es va acabar amb el monòleg de Puck que tanca el *Somni d'una nit d'estiu*:

*Si us hem ofès, no en feu cas:
som ombres, som esperits,
i això és un somni fugaç
que heu fabricat adormits;
si ha estat un esforç balder
i una pobra fantasia,
prometo que un altre dia,
si cal, ja ho farem més bé.
Si no castigueu xiulant
els errors d'aquesta faula,
jo us donc la meva paraula
que aviat s'esmenaran,
o podreu dir que he mentit...
tingueu, doncs, molt bona nit;
i si aplaudiu, tanmateix,
us ho pagaré amb escriu.* ■

Els dotze dubtes sobre el referèndum que el govern ha d'explicar demà

Principat El govern ha convocat dos actes, un al parlament i un de públic, per explicar les coses que encara no se saben sobre l'organització del referèndum · Us detallem les principals

VIGENT PARTIAL

Demà el govern explicarà com es farà el referèndum del primer d'octubre. Primer de tot, hi haurà una sessió amb els diputats de tots els partits que hi vulguin assistir i després un acte públic que es preveu que serà multitudinari.

Les qüestions més importants que esperen resposta són les següents:

1. El calendari

Després de l'anunci que es va fer el 8 de juny sobre la data i la pregunta, ara cal concretar quan s'aprovaran les lleis del referèndum i de transitorietat, quan se signarà la convocatòria i quan començarà la campanya –se sap del cert que la campanya s'acabarà el 29 de setembre i que el 30 serà la jornada de reflexió.

Un calendari factible seria: aprovar les lleis que donaran valor legal al referèndum el 30 d'agost; signar immediatament la convocatòria, a tot estirar el 4 de setembre; i començar la campanya el 15 de setembre.

També caldrà aclarir les dates de publicació del cens, d'al·legacions dels ciutadans, de constitució de la sindicatura electoral (o junta), de publicació del cens electoral...

2. La llei

L'element imprescindible per a poder convocar i organitzar un referèndum és que hi hagi una base legal que ho permeti. El parlament va aprovar el 2010 una llei de consultes populars per via de referèndum que va ser suspesa pel Tribunal Constitucional espanyol. Més endavant, el setembre del 2014, va aprovar la llei de consultes populars no referendàries i més formes de participació ciutadana, que també va ser parcialment suspesa pel TC. Per tant, la convocatòria del referèndum exigeix ara l'aprovació d'una nova llei que habiliti el govern a organitzar-lo. Això es farà a final d'agost i tan sols s'ha de decidir si aquesta llei del referèndum s'aprova conjuntament amb la llei de desconexió o si va tota sola. La llei del referèndum definirà el marc legal, el procediment, els òrgans i els terminis que caldrà complir per arribar al dia de la votació.

3. El decret de convocatòria

Amb la llei aprovada, el govern haurà d'exercir les funcions que li seran atribuïdes legalment pel parlament i activar formalment els mecanismes del referèndum amb un decret. Un dels criteris que s'han acordat per a la signatura d'aquest decret és que es farà de manera col·lectiva. És a dir, la signarà tot el govern. L'objectiu d'aquesta signatura col·lectiva és evitar que l'actuació repressiva de l'estat espanyol pugui focalitzar-se contra el president.

4. El cens

Qualsevol procés electoral o de referèndum exigeix de definir el cos electoral cridat a participar-hi. Aquest és un dels aspectes més delicats del referèndum, perquè l'estat espanyol, que té el cens electoral habitual, no està disposat a col·laborar-hi. Per tant, el govern català haurà de trobar alternatives a la cessió del cens per part de l'estat espanyol. Una de les opcions que s'han estudiat és d'elaborar un cens a mesura que es facin les votacions, que requeriria de registrar-se abans de votar. També es pot optar per basar-se en el padró municipal. O bé en les dades que té l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat). Puigdemont i Junqueras van dir no fa gaire que hi hauria un cens i que coincidiria amb el cens electoral habitual. És possible que demà expliquin quin serà.

5. La Sindicatura electoral

Tot procés electoral o consultiu ha de tenir un arbitratge allunyat de les parts interessades. A l'estat espanyol, aquesta funció la fan les juntes electorals –la central o les de zona, segons cada elecció. En el cas de Catalunya, que no té cap llei electoral pròpia, caldrà que la llei de referèndum estableixi la creació d'una sindicatura electoral que vetlli pel bon funcionament i per la resolució dels conflictes que puguin sorgir durant el procés previ i posterior del referèndum. L'haurà de conformar un nombre determinat d'especialistes, acadèmics i experts en política, sistemes democràtics, dret i funció pública.

6. Quòrum i majories

No hi ha cap normativa ni cap criteri internacional establert en relació amb el quòrum ni amb les majories necessàries per a considerar vàlid el referèndum ni un resultat concret. No és previst que ni la llei ni el decret de convocatòria estableixin aquest quòrum ni aquestes majories. Amb tot, el resultat guanyador serà aquell que superi d'un vot la meitat dels vots emesos (50% + 1). El quòrum de participació és el que determinarà la força vinculant del referèndum, però serà una qüestió més política que no pas tècnica. Algunes veus han demanat que es deixés clar d'entrada quina participació es consideraria bona, i algunes altres han alertat que això pot afavorir la campanya del boicot dels contraris a la independència i han recordat que fixar un quòrum mínim aniria contra les recomanacions de la Comissió de Venècia.

7. Observadors internacionals

Tant la campanya com la jornada de votació han de comptar amb un equip d'observadors internacionals que garanteixi que el procediment ha estat net, que tothom ha tingut opció de votar en igualtat de condicions i que l'administració i els voluntaris implicats en l'organització del referèndum han garantit la neutralitat del procediment. Els observadors internacionals, amb neutralitat i transversalitat, han de validar que la votació i el recompte s'han fet amb pulcritud democràtica, condició que la comunitat internacional reclama.

8. El vot exterior

Aquesta és una altra de les qüestions delicades del referèndum. El govern diu que maldrà per facilitar que els catalans que viuen a l'estranger puguin votar. Aquests últims anys el govern espanyol ha entrebancat el vot dels catalans residents a l'estranger en cada convocatòria electoral. El cens de residents a l'estranger –o cens electoral de residents absents (CERA)– és propietat del govern espanyol i sense acord per al referèndum és complicat que el govern de la Generalitat el pugui obtenir.

Hi ha alternatives, com ara la utilització del registre de catalans residents a l'exterior. Caldrà veure si aquest registre garanteix la participació de tothom qui vulgui votar l'1 d'octubre o si cal trobar una solució alternativa. La manera més pràctica que té el govern de facilitar el dret de vot dels residents a l'estranger és mitjançant el vot electrònic. El conseller Romeva va dir no fa pas gaire que treballava per assegurar que el vot des de l'estranger fos possible. Demà, segurament, s'aclarirà si n'hi haurà o no.

9. El vot per correu

Com passa en les eleccions ordinàries, en el referèndum el govern ha de facilitar també el vot per correu. Aquest vot és pensat per a gent que ha de viatjar o que no té possibilitat de moure's i que, tanmateix, no vol perdre l'oportunitat de participar en la convocatòria. El vot per correu hauria de ser regulat per la llei o pel reglament que la desplegui.

10. Punts de votació: els col·legis electorals

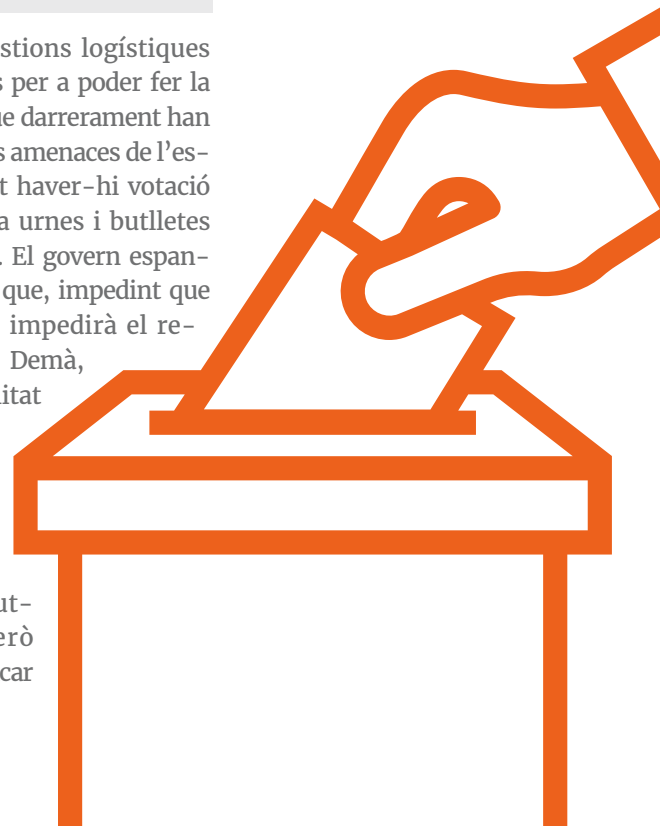
Els col·legis electorals són tota una altra incògnita. En les eleccions als ajuntaments, al parlament i a les corts espanyoles, es fan servir majoritàriament locals de propietat municipal. Per al referèndum, el govern demanarà la col·laboració dels ajuntaments per a obrir els punts de votació habituals. Als municipis on no hi hagi col·laboració del govern local, caldrà habilitar espais alternatius com es va fer en el procés participatiu del 9-N. En aquella ocasió, el govern es va valer dels instituts de secundària, que són titularitat de la Generalitat. En aquesta ocasió, és previsible que calgui combinar aquests espais de votació. El govern haurà de publicar la llista de punts de votació poc després de convocar formalment el referèndum.

11. Urnes i paperetes

Hi ha qüestions logístiques i materials per a poder fer la votació, que darrerament han originat les amenaces de l'estat. No pot haver-hi votació si no hi ha urnes i butlletes de votació. El govern espanyol confia que, impedint que n'hi hagi, impedirà el referèndum. Demà, la Generalitat podria, doncs, limitar-se a dir que hi haurà urnes i butlletes, però sense explicar com.

12. Meses i voluntaris

Per al procés de votació i recollida de resultats, caldrà que el govern convoqui ciutadans per a formar les meses dels col·legis i ocupar-se de la logística de votació i la recollida de resultats. Aquestes persones poden ser una combinació de funcionaris i de voluntaris. Una opció que preveu el govern és d'activar una bossa de funcionaris voluntaris per evitar un possible boicot. Amb tot, la llei electoral espanyola –que ja no serà la que vigirà en el referèndum, però que pot servir de referència– estableix que les feines relacionades amb els comicis poden ser acomplertes per funcionaris o per ciutadans amb la preparació i la formació bàsiques per a poder-se'n ocupar..

NOU BARRIS: CRÒNICA D'UNA BARCELONA IRREDUCTIBLE

El bloc Q és l'últim que queda per construir del procés de rehabilitació del barri. ALBERT SALAMÉ

#5 Turó de la Peira, les cicatrius de l'aluminosi

Cinquè capítol de la sèrie 'Nou Barris, cròniques d'una Barcelona irreductible'

XAVIER MONTANYÀ

L'11 de novembre farà vint-i-set anys de l'esfondrament de l'edifici del carrer Cadí número 33, al barri del Turó de la Peira. En la tragèdia, hi va morir una veïna, la senyora Anita. L'incident va donar l'alarma sobre el perillós estat d'aquells cinc mil habitatges, distribuïts en quinze blocs, construïts per Román Sanahuja Bosch, entre 1953 i 1961. Al Turó, hi vivien unes quinze mil persones. La majoria eren immigrants dels

anys quaranta i cinquanta que havien viscut en barraques o de relloguer. En els pisos del Turó, hi havien dipositat tot el capital i les esperances.

'Ens van treure de les barraques per ficar-nos en un lloc que era una bomba de rellotgeria. Allò va ser la crònica d'una mort anunciada. Nosaltres ja feia un any que denunciàvem que el barri estava malalt', explica José Molina, advocat i antic president de l'associació de veïns, que va interposar una querrela criminal contra Sanahuja, la Generalitat, l'ajuntament i

XXXXXX

Cementos Molins, l'empresa que fabricava el ciment aluminós. 'Jo feia d'assessor jurídic gratuït a l'associació. Per les coses que la gent m'explicava, vaig detectar que al Turó de la Peira hi passava alguna cosa estranya: queien parets, trossos de sostre, de cornises. Vam forçar una reunió de l'associació amb l'ajuntament i Sanahuja per a demanar una inspecció a fons del barri. Ja havia passat un any. I no deien res. De cop, es fa esfondrar l'edifici. I en dos dies, va saltar el tema de l'aluminosi.'

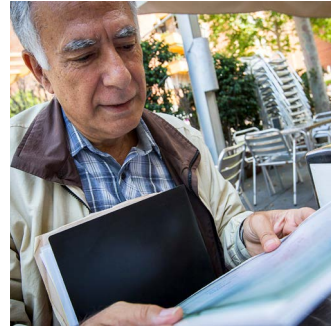
NOU BARRIS: CRÒNICA D'UNA BARCELONA IRREDUCTIBLE

Les mobilitzacions veïnals van ser fonamentals per a denunciar el perill que corria tot el barri. La mateixa nit de l'esfondrament, hi va haver una manifestació de cinc mil persones que denunciaven la negligència de les administracions i de Sanahuja. Van aparèixer pintades de 'Sanahuja assassí' i 'No més morts al Turó'. 'Si no hi hagués hagut una organització veïnal, l'aluminosi encara estaria amagada. Les administracions ho sabien i l'havien ocultada. Ja hi havia hagut alguns accidents per culpa de l'aluminosi. Fins i tot una sentència de presó per a un arquitecte. Al Turó no ho van poder dissimular i l'afer va esclatar', afirma Molina.

L'alarma es va estendre per tot el barri. Al principi,

ningú no donava cap mena d'explicació. Allò no havia estat una explosió de gas. El barri es desfeia? Què passava? Podien caure més blocs? Haurien de marxar? Qui n'era el responsable? Què els tocava pagar, als veïns?

'Sort vam tenir que era la nit de dissabte. Hi havia gent fora de cap de setmana i, quan va succeir, ja havia tancat el bar de sota, el Cadí, que mitja hora abans era ple de joves. El propietari i el cambrer, que en aquell moment recollien, es van salvar arrecerats sota la barra. Només van venir els bombers i la policia. Ningú de l'ajuntament. Ningú de la constructora Sanahuja, que va tancar les oficines. Els dies següents la sensació al barri era impressionant. Hi havia molta por. La gent caminaven

José Molina: 'Ens van treure de les barraques per ficar-nos en un lloc que era una bomba de rellotgeria. Allò va ser la crònica d'una mort anunciada'

Immoble tancat, propietat de la família Sanahuja, al carrer del Cadí. ALBERT SALAMÉ

NOU BARRIS: CRÒNICA D'UNA BARCELONA IRREDUCTIBLE

Laura de Andrés: 'Al judici (Sanahuja) va dir que l'alcalde, el governador civil i el bisbe Gregorio Modrego li havien encarregat la construcció d'un barri'

Antonio Silva: 'Hi va haver gent gran que es va morir de pena. Tres persones es van morir a l'Hotel Ibis. Estaven enfonsades. No van resistir el cop. Ni la incertesa de futur'

Carme Rodomero: 'La gent tenia molta por. Els primers temps van ser molt tristos. La gent se n'anava'

com zombis. Pàl·lids. Molts van anar-se'n. Si Sanahuja hagués aparegut per aquí, se l'haurien carregat', recorda Antonio Silva, sabater de vell del barri aleshores i president de l'associació de veïns. 'Hi va haver gent gran que es va morir de pena. Quan es van haver de desallotjar altres bocs que perillaven, vam portar-los a uns quants hotels. Tres persones es van morir a l'Hotel Ibis. Estaven enfonsades. No van resistir el cop. Ni la incertesa de futur.'

Gran frau immobiliari del franquisme

Des d'aquell dia, la lluita veïnal va aconseguir de destapar un immens frau immobiliari de l'època del desenvolupisme franquista. Sanahuja, devot cristià, tenia amics a les altes esferes del poder polític als anys cinquanta i seixanta. Es beneficiava dels ajuts públics, aconseguia d'adaptar la normativa als seus interessos i construïa malament. Això sí, ho feia molt ràpidament. En vuit anys, va enllestir cinc mil pisos. La clau de la velocitat constructora i de la tragèdia posterior va ser l'ús del ciment aluminós, de forja ràpida. El subministrava Cementos Molins, que havia comprat la patent a Lafarge. A França, però, l'ús d'aquest ciment era prohibit des de 1943. Aquí, no. I va ser legal fins als anys setanta.

Quan van enderrocar els primers blocs, els veïns van descobrir que s'havia construït de qualsevol manera. Només un dels blocs tenia fonaments. Els altres, no.

Dins els murs, hi havien ficat de tot per a omplir: trosos de càntirs, pantalons, palla, gorres dels paletes, vambes. A més, les bigues de ciment aluminós les feien allà mateix, a la bòbila que havien fet a l'aire lliure.

'De nen, recordo haver vist com les feien', afirma l'advocat José Molina. 'Els tècnics que vaig consultar per a la querella deien que, si les bigues es fan a cel obert, absorbeixen la calor i després esclaten. En el judici, vaig demanar diverses bigues trencades de l'edifici enfonsat. Hi havia més aigua que no pas àrids i ciment. Aquell ciment era perillós i, a més, no complia les normes d'elaboració i proporcions. Recordo haver-me quedat glaçat quan Víctor Seguí, l'arquitecte que va fer el primer informe exhaustiu de l'estat del barri, em va telefonar: "Estic espantat, Molina. No sé com encara s'aguanta dret, el bloc on viu la teva mare. No sé com és que no ha caigut. El ciment s'ha desfet. Només queda el ferro. No hi ha bigues!"'

El jutge arxiva el cas

La querella criminal contra Sanahuja, Molins, ajuntament i Generalitat va ser arxivada. La impunitat de la dictadura projectava les seves ombres sobre la democràcia. Polítics i funcionaris de la dictadura continuaven en el poder, i s'hi incorporaven nous elements vinculats als negocis anteriors. Un cas evident és el de Cementos Molins, l'empresa que fabricava el ciment aluminós

NOU BARRIS: CRÒNICA D'UNA BARCELONA IRREDUCTIBLE

Finalment, tothom va accedir a assumir econòmicament una part de les despeses de reconstrucció i rehabilitació. Els veïns també van haver d'assumir la seva part

del franquisme, que estava en mans de les tres branques de la família: Molins López Rodó, Molins Amat i Molins Gil. Un dels descendents era Joaquim Molins Amat, de CiU, que havia estat nomenat per Jordi Pujol conseller de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat (1988-1993), càrrec que exercia en el moment de l'esfondrament de l'edifici el Turó.

'Jurídicament, el cas era complicat -reflexiona José Molina- perquè havien passat molts anys i la prescripció era un fet. Jo vaig preguntar al jutge: com és que, si compraven la patent a França i allà era prohibit, aquí no ho era? Aquí, van permetre el ciment per a construir habitatges fins als anys setanta! Era una dictadura i feien el que els donava la gana. Quan es va construir el Turó, el ciment aluminós era legal a Espanya.'

La periodista Laura de Andrés Creus, veïna del barri, i

autora de *Vides apuntalades. 25 anys d'aluminosi al Turó de la Peira* (Editorial UOC, 2015) va estudiar el cas en profunditat. 'Una de les coses que jo volia demostrar era que la justícia s'havia equivocat. Però és difícil de desmuntar-ho, perquè són accions dutes a terme durant la dictadura. Tothom es podia salvar legalment d'alguna manera. Sanahuja al·legava que, a ell, ningú no li havia dit mai res. Lafarge deia que ells havien venut la patent el 1928, i que el 1943 a França, aquest ciment ja era prohibit. Cementos Molins deia que aquí era legal. I era veritat. Era legal en el marc de la dictadura.'

Per a calmar els ànims inicials, Sanahuja va arribar a dir que es declarava responsable moral i disposat a col·laborar. No obstant això, les bones intencions es van esvaïr ràpidament, explica De Andrés: 'Quan van dir quant costava la reconstrucció, ell es va escaquejar emparant-se en el

fet que la seva responsabilitat s'eximia passats deu anys. I punt. A més, en favor de la seva innocència, al·legava que ell també era un perjudicat, ja que posseïa una quarta part dels pisos. Però mentre es feia el judici, ell ja provava de vendre alguns dels seus pisos, amb una clàusula nova al contracte que deia que no el podies demandar per deficiències estructurals'.

Per Laura de Andrés, el gran mal és que Sanahuja se'n va sortir impunement del desastre que ell havia causat. 'Si se l'hagués considerat responsable per llei, si hagués estat condemnat a pagar o a presó, el desastre hagués estat igual de terrible, però almenys hi hauria un culpable.' Román Sanahuja es creia un benefactor social i així ho va manifestar en el judici. S'indignava perquè els veïns li demanaven responsabilitats. 'Tenia molta relació amb la cúpula del poder franquista. Ell feia una demanda i poc després s'aprovava una llei a favor seu. Van requalificar la muntanya per ell. Més clar, l'aigua. Al judici va dir que l'alcalde, el governador civil i el bisbe Gregorio Modrego li havien encarregat la construcció d'un barri', explica Laura de Andrés. 'Cada vegada que s'acabava un edifici, venia el bisbe Modrego a inaugurar-lo', constata Antonio Silva.

Al començament, no va ser fàcil, reclamar responsabilitats. Ajuntament, Generalitat i govern espanyol es passaven la pilota els uns als altres. A més, eren en mans de partits diferents. 'El re-

bombori mediàtic va ser un llast i una sort a la vegada', opina De Andrés. 'Els mitjans venien, angoixaven els veïns, explotaven el morbo i la seva desgràcia, però també va servir per a fer pressió a les administracions. Tothom es treia el mort del damunt, dient que era una promoció privada i pisos de particulars. Va ser una lluita dura i, entre tots, ho van aconseguir; si no, se'ls haurien menjat'.

Finalment, tothom va accedir a assumir econòmicament una part de les despeses de reconstrucció i rehabilitació. Els veïns també van haver d'assumir la seva part. Els anys més durs van ser del 1990 al 2005. Durant vint-i-set anys, els veïns han viscut un calvari: han estat reallotjats en hotels, han viscut amb els pisos apuntalats i, tot i tenir ajuts de les administracions, han hagut de contribuir econòmicament a la rehabilitació dels pisos.

S'hi han edificat vuit blocs nous, cinc dels quals (mil habitatges) es van enderrocar per culpa de l'aluminosi, i ja s'han rehabilitat gairebé tots els altres. S'han fet places i carrers asfaltats on abans hi havia sorra i fang. Sanahuja va abandonar completament l'urbanisme del barri. Es va limitar als edificis. Avui, el barri ha guanyat molt, però ja ningú no vol recordar què van perdre els veïns, com van haver de viure amb la incertesa i la por anys i anys, i com van veure enfonsar-se tot allò que havien aconseguit, amb moltes penes i treballs, esforçant-se i estalviant.

NOU BARRIS: CRÒNICA D'UNA BARCELONA IRREDUCTIBLE

Estat de la construcció del bloc Q, el darrer del procés de rehabilitació del barri. ALBERT SALAMÉ

Sanahuja, de mafiós benefactor a gran beneficiari

Els veïns no obliden Sanahuja. Parlant amb ells, surt una llarga llista de greuges. Sanahuja, que era propietari del 25% dels pisos, va accedir als ajuts de l'ajuntament com tots els altres. Va cobrar tres-cents cinquanta milions de pessetes. Va fer un negoci rodó. A més, com que no hi havia empreses especialitzades en aquesta mena de rehabilitació, va posar les seves a treballar en la reparació dels edificis.

Com a anècdota cruel, recorden que, l'any de l'esfondrament de l'edifici, molta gent de tot arreu va anar a comprar loteria de Nadal al

Sanahuja s'ha enriquit construint i reconstruint el que ell havia construït malament

barri, per tal d'ajudar. I va tocar la grossa! Casualment, l'administrador de loteria era un parent de Sanahuja.

Tothom coincideix en la diagnosi: Sanahuja s'ha enriquit construint i reconstruint el que ell havia construït malament. 'Ha cobrat a cada veí entre quatre i cinc milions de pessetes per rehabilitar els pisos que ell va construir malament', puntualitza Antonio Silva. 'El mateix dia que s'enfonsava l'edifici del

carrer Cadí 33, ell ja removia terres per construir l'Illa Diagonal', rebla De Andrés.

'El Turó de la Peira ha guanyat molt en l'aspecte urbanístic, encara que sigui perquè hi va morir una persona i per totes les coses que van passar després. És intolerable que, igual que Franco, l'assassí Sanahuja morís al seu llit, sense pagar ni un duro en concepte de responsabilitat. Al contrari, ha fet encara més diners. Sanahuja, Porcioles, Molins són els responsables de tot i n'han sortit impunes', conclou Antonio Silva.

Actualment, es construeix l'últim bloc: el Q. De l'obra, se n'encarrega la cooperativa de la FAVB. Seran cent habitatges. Es preveu que acabi a

final del 2018. Antonio Silva subratlla les últimes coses que queden pendents: 'Per pressió de l'associació de veïns, hi ha un pressupost de l'estat, que encara s'aprova cada any, per a acabar el que queda de refer del Turó. Hi ha dues o tres finques que es van rehabilitant a poc a poc, perquè al principi els veïns s'hi van negar. A més a més, demanem un altre estudi general. Després de vint-i-set anys, ja tocaria. Si, al començament, en alguns blocs, el deteriorament era poc, ara, amb els anys, podria haver degenerat i causat problemes una altra vegada. El ciment aluminós és molt traïdor.'

Laura de Andrés assenteix: 'Val a dir que l'última anàlisi

NOU BARRIS: CRÒNICA D'UNA BARCELONA IRREDUCTIBLE

Un 50% dels habitatges construïts a Catalunya, de l'any 1950 al 1970, tenen un determinat percentatge, més alt o més baix, de ciment aluminós

Els Sanahuja van participar, com tants altres, en els negocis immobiliaris de la Barcelona Olímpica

que hi ha és de 1991. No hi ha cap estudi més actual. Ni aquí, ni a la resta de Catalunya. I l'informe del 91 diu que un 50% dels habitatges construïts a Catalunya, de l'any 1950 al 1970, tenen un determinat percentatge, més alt o més baix, de ciment aluminós. Actualment, si llogues o compres un pis, ets tu qui has de demanar-ne una prova. Això, si ho saps, és clar. Malgrat que hi ha l'obligació d'informar, els contractes no ho especifiquen.'

Davant l'edifici del carrer Cadí 33, hi ha la sabateria de Carme Rodomero, Calzados Cadí. Aquell fatídic diumenge, la Carme es va trobar el carrer ple de runes i gent espanyada. 'Em va impressionar molt quan em van dir que la senyora Anita s'havia mort. La gent tenia molta por. Els primers temps van ser molt tristos. La gent se n'anava. Va ser una cosa molt estranya. La gent vivia com encongida. No ho podem oblidar. La senyora Anita, encara la veig sortint de casa seva.' El lloguer de la sabateria, com molts altres lloguers de pisos i locals del barri, es paga a Indicesa Illa S.L., una empresa de la família Sanahuja.

Els Sanahuja, olímpics senyors del totxo

Els Sanahuja van participar, com tants altres, en els negocis immobiliaris de la Barcelona Olímpica. No debades, qui va pronunciar la frase 'A la Ville de Barcelone!', José Antonio Samaranch, era, com Sanahuja, un dels grans especuladors del franquisme.

Després, els fills de Sanahuja han estat 'senyors del totxo' dels temps de la bombolla immobiliària, amb Sacresa, que va ser convenientment estimulada amb crèdits de l'Institut Català de Finances, entre el 2006 i el 2008, temps del govern tripartit, quan el sector del totxo ja presentava indicatius alarmants.

A vint metres de l'immo-ble que es va esfondrar l'any 1990, hi ha un local disponible propietat de l'empresa de Sanahuja, el gran beneficiat del desastre, al capdavant. Ell va crear el problema construint un barri deficient, cobrant de les administracions i dels particulars. Se'n va sortir del judici sense assumir cap responsabilitat legal, i després, s'ha tornat a enriquir amb la reconstrucció i rehabilitació de tot allò que ell hi havia construït malament, cobrant, també, dels veïns i les administracions. Una jugada digna de la màfia siciliana.

Avui, al Turó de la Peira hi ha qui el qualifica d'assassí i corrupte; d'altres, però, com en les veritables històries dels *capos* mafiosos, encara li mostren respecte i agraïment. Un bon exemple és la web del club de futbol del barri, que el defineix com a 'figura important' en la història del club: 'Afortunadament, durant aquells anys i els posteriors, es comptava amb la inestimable col·laboració de D. Román Sanahuja, convertit en autèntic benefactor econòmic i mecenes de l'entitat, gràcies a l'ajuda del qual el club va poder continuar endavant.'

EN BREU

Una delegació de liberals explica el referèndum a polítics i entitats a Brussel·les

—
Deep Purple sorprèn al Rock Fest de Santa Coloma, tocant 'Els Segadors'

—
Detingut un dels set encausats d'Arran per l'intent d'ocupació de la seu del PP de Barcelona

—
En Ximo Puig arrenca la cursa de les primàries amb avantatge sobre Rafa García

—
Edicions de 1984 reedita 'Deu dies que trasbalsaren el món', crònica apassionada de la Revolució Russa

Podem produir l'energia que consumim

El 'sí' s'imposaria al referèndum de l'1 d'octubre i la participació seria del 54%, segons una enquesta de La Vanguardia